

ÖRÖMHÍR A BECSÜLET-SZÉGYEN KULTÚRÁK SZÁMÁRA¹

JAYSON GEORGES²

Felfedezni Isten küldetésének egy kiemelt aspektusát

A szégyen akadályozza Isten tervét a világban. Isten küldetésének a része a szégyen eltávolítása és a becsület helyreállítása. A becsület és a szégyen az evangélium velejárói és létfontosságúak a keresztyény misszióban.

Kezdetben: a családunk története

Isten az embert dicsőséggel és tisztességgel teremtette (Zsolt 8,6). Ádám és Éva tiszteletben álló társuralkodók voltak, meztelenül és szégyen nélkül (2Móz 2,25). Ezután belépett a történetbe a szégyen. Miután Ádám és Éva engedetlenek voltak Isten felé, elrejtöztek és eltakarták magukat – ezek a szégyen fémjelei. Az embercsalád a hitelét veszítette Isten előtt, és kitiltatott a jelenlétéből. Hogy ezt a szégyent eltöröljék, az emberek a kulturális rendszereket manipulálják, hogy „nevet szerezzenek maguknak” (1Móz 11,4).

A szégyen nem csak nem-nyugati kontextusban jelenik meg. Az emberek minden kultúrában méltatlannak érzik magukat, és félnek a mások általi elutasítástól, mert mindannyian „szűkölködünk az Isten dicsősége nélkül” (Róm 3,23).

A nyugati szégyen leleplezése

A nyugati gondolkodásmód a szégyent régóta a „civilizáció előtti” kultúrákkal azonosítja. Ugyanakkor a médiában zajló párbeszédnek fényt derítenek a szégyen kiemelkedő jelenlétére a nyugati kultúrákban:

- Brene Brown legjobbra értékelt TED előadásait a szégyenről több, mint 30 millióan tekintették meg.
- Andy Crouch a Christianity Today (Kereszténység ma) című folyóirat 2015. márciusi számában megjelent „The Return of Shame” (a szégyen visszatér) című cikke szerint „a kultúránk jelentős részei egy posztmodern becsület-szégyen kultúrára kezdenek hasonlítani”.³
- Nem kevesebb, mint négy különböző, 2016-ban publikált keresztyény könyv viseli a *Szégyen nélkül* címet.⁴
- Az „internetes megszégyenítés” problémája gyakran vitatott a New York Times cikkeiben, TED előadásokon és sikerlistás könyvekben.⁵

1 A tanulmány eredeti angol verziója a Lausanne Global Analysis 2017 márciusi számában jelent meg, és a Lausanne Global Analysis engedélyével kerül publikálásra magyar nyelven. Az eredeti folyóirat kéthavonta megjelenő, és ingyenesen hozzáférhető kiadványáért a www.lausanne.org/analysis weboldalra érdemes ellátogatni.

2 A cikket Szabó Tünde fordította magyar nyelvre.

3 Andy Crouch, 'The Return of Shame', Christianity Today, March 2015.

4 Christine Caine, *Unashamed: Drop the Baggage, Pick up Your Freedom, Fulfill Your Destiny* (Grand Rapids: Zondervan, 2016); Tracy Levinson, *Unashamed: Candid Conversations About Dating, Love, Nakedness and Faith* (TBL Publishing, 2016); Lecrae Moore, *Unashamed* (B&H Books, 2016); Heather Davis Nelson, *Unashamed: Healing Our Brokenness and Finding Freedom from Shame* (Wheaton: Crossway, 2016).

5 Jon Ronson, 'How One Stupid Tweet Blew Up Justine Sacco's Life', The New York Times, February 12, 2015,

A nyugati kultúra egyre inkább szégyen-központúvá kezd válni. Mindeközben a nyugati kereszténység a megváltás törvényi vonatkozásait hangsúlyozza, mint a bűnök megbocsátása és az ártatlanság. A misszióknak nyugati kontextusban megoldást kell nyújtania azok számára, akik azt mondják, „ha igaz vagyok, akkor sem emelhetem föl a fejem. Eltölt a szégyen” (Jób 10,15).

A becsület-szégyen kultúrák globális arca

A becsület és a szégyen jelentős szerepet játszik a fejlődő világ kultúráiban, ahol ezek a morális értékek alkotják a mindennapi élet működési rendszerét. Az emberek igyekeznek elkerülni a szégyent és a közösség szemében státuszt szerezni. Négy globális jelenség teszi szükségessé a becsület és a szégyen megnövekedett szerepét a huszonegyedik századi teológiában és misszióban:

Globális kultúra típusok. Ahogy a Global Mapping International alábbi térképén látható, a világon a legtöbb ember számára a becsület-szégyen típusú kultúra domináns.⁶ A kultúra formálja az emberek tapasztalatát a bűnről (pl. büntudat, szégyen) és az elképzelését a megváltásról (pl. megbocsátás, becsület), éppen ezért a keresztény misszióknak számolniuk kell a becsület-szégyen kultúrák globális jelentőségével.

Globális migráció. Amerika és Európa lakói most kezdenek találkozni a becsület-szégyen kultúrákból érkezőkkel. A nemzetközi diákok, menekültek és bevándorlók áradata megváltoztatta a nyugati népesség felépítését.⁷ A becsület és a szégyen megértése segít a keresztényeknek engedelmeskedni a legnagyobb parancsolatnak, szeretni felebarátainak a világ minden tájáról.

Globális kereszténység. A keresztények egyre növekvő hányada származik becsület-szégyen kultúrákból. Ez a változás a globális kereszténységben a kontextus folyamatos felülvizsgálatát vonja maga után. A globális egyháznak olyan teológiát kell megfogalmaznia, amely felkészíti a fejlődő világ keresztényeit, hogy a saját, becsület-szégyen jelenségekkel terhelt társadalmi-kulturális környezetükben kövessék Jézust.

El nem ért embercsoportok. A becsület és szégyen különösen azon embercsoportok kulturális nézeteit hatja át, akiknek az evangéliumhoz való hozzáférése korlátozott, vagy egyáltalán nincs. A bibliai misszió kutatás becsület-szégyen kontextusban stratégiai fontosságú annak érdekében, hogy betöltsük a „Nagy Elhívást” minden nemzet között, különösen a „10/40 ablakban”.

A becsület és a szégyen globális jelenléte misszió kutatási felülvizsgálatot igényel. Timothy Tennent szerint „a Krisztuson kívüli, büntudat, félelem és szégyen által meghatározott emberi identitás mélyebb bibliai megértése Krisztus kereszten elvégzett munkájának egy nagyobb és átfogóbb megbecsülését eredményezheti.”⁸

<http://www.nytimes.com/2015/02/15/magazine/how-one-stupid-tweet-ruined-justine-saccos-life.html>; Jennifer Jacquet, *Is Shame Necessary?: New Uses for an Old Tool* (New York: Pantheon, 2015); ‘The Outrage Machine’, *The New York Times*, June 19, 2016, <http://www.nytimes.com/video/us/100000004467822/the-outrage-machine.html>; Monica Lewinsky, *The Price of Shame*, accessed June 22, 2016, http://www.ted.com/talks/monica_lewinsky_the_price_of_shame; ‘Shame on You(Tube)’, *CBC News*, accessed June 22, 2016, <http://www.cbc.ca/radio/ideas/shame-on-you-tube-1.3086407>.

⁶ ‘Culture’s Color, God’s Light’, *Global Mapping International*, 2016, <http://www.gmi.org/services/missiographics/library/honor-shame/>. The data is based on the initial 8,500 results from <http://theculturetest.com>.

⁷ Editor’s Note: See article by Sadiri Joy Tira entitled ‘Diasporas from Cape Town 2010 to Manila 2015 and Beyond’ in the March 2015 issue of *Lausanne Global Analysis*.

⁸ Timothy Tennent, ‘Anthropology: Human Identity in Shame-Based Cultures of the Far East’, in *Theology in the Context of World Christianity: How the Global Church Is Influencing the Way We Think about and Discuss Theology* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2007), 92

Isten méltóságának megoldása⁹

Isten vágya, hogy méltósággal áldja meg a nemzeteket és megossa a nevét a népével. A státusz visszaállítása, amelyre minden ember vágyik, kulcsszerepet játszik Isten missziójának történelmében.

Isten Ábrahámot egy megbecsült életre hívta el – hatalmas család, nagy név, áldások, isteni védelem a megszégyenüléstől (1Móz 12,1–3). Ezek a szövetségi ígéretek kiterjednek Izraelre is. Egy nemzetnyi megvetett szolga Isten kincsvé vált, „hogyan fölébe emeljen téged hírből, névből és dicsőségben minden nemzetnek” (5Móz 26,19). Isten népe a kiválasztott, aki közvetíti Isten dicsőségét minden nemzet felé.

Isten Fia elhagyta a menny dicsőségét, hogy Isten megmentő méltóságát elhozza minden ember számára. Jézus bizonyítást tett Isten igazi megbecsüléséről azzal, hogy megosztotta a kenyerét a kívülállókkal, meggyógyította a kivetettek, és megszégyenítette a gyalázkodókat. A kereszten – a hatalmas megaláztatás szimbólumán – elhordozta a szégyenünket és visszaállította a becsületünket. Így most „aki hisz benne nem szégyenül meg” (Róm 10,11), mert Jézus megosztja a dicsőségét a népével (Jn 17,22, Róm 8,14–18, Zsid 2,10).

Becsület és szégyen a kortárs misszióban: gyakorlati javaslatok

Jézus eltörli a szégyent és megbecsülést szerez az embercsoportoknak. Az egyház folytatja Isten küldetését, hogy minden nemzetet megáldjon Isten méltóságával.

A becsület és szégyen társadalmi-teológiai jelenségek, amelyek a bibliai misszió összes részletére hatással vannak. Isten népének fel kell ismernie, hogyan tudja különböző kontextusokban megtestesíteni és hirdetni Isten megmentő megbecsülését. Pál, Péter és János ugyanezzel a kihívással néztek szembe a korai egyház vezetésekor. Az írásaik (különösen a Római levél, Péter első levele és a Jelenések) bibliai példákat hoznak a misszióra a becsület-szégyen kontextusban.

Néhány kezdeti javaslat a becsület és a szégyen beépítésére a kortárs misszió hét területébe:

- ***Evangelizáció.*** Az evangélium nyugati típusú előadása, amely a bűnök megbocsátását hangsúlyozza, kevés hatást tud gyakorolni azoknak az életére, akiket a szégyen befolyásol. Az evangélium kimondja, hogy mindenki megszégyenülve áll Isten előtt, de Jézus Krisztus egy megbecsült státuszt ajánl azáltal, hogy Isten családjának tagjai lehetünk. Fel kell adnunk a világi becsület hajszolását, és Istentől kell méltóságot szereznünk. A bibliai hit azt jelenti, teljes hűséggel becsüljük Jézust.
- ***Tanítványozás.*** A becsület és a szégyen nem csupán kulturális nyomás, hanem azoknak az értékeknek a kifejeződése, amelyek egy ember világnézetét formálják. Így a becsület és a szégyen elengedhetetlen a tanítványozáshoz.¹⁰ Jézus követése azt jelenti, hogy átvesszük Isten becsületkódexét az élet minden területén, és megtanuljuk azt értékelni, amit Isten értékesnek tart. Az Isten által értékelt méltóság erőt ad a keresztényeknek, hogy ellenálljanak a kulturális megszégyenítésnek és Isten nevének a dicsőségéért éljenek, még a megalázó üldöztetés közben is (ApCsel 5,41, 1Pt 4,13–15).
- ***Békítés.*** A becsület-szégyen kontextusban a becsület visszaállítása előfeltétele a békülésnek. Emberek megszakítanak kapcsolatokat, ha úgy érzik, nem tisztelik

⁹ For a fuller discussion of honor and shame in salvation-history and Christian theology, see Jayson Georges and Mark D. Baker, *Ministering in Honor-Shame Cultures: Biblical Foundations and Practical Essentials* (Downers Grove, IL: IVP Academic, 2016), 67–116.

¹⁰ Jackson Wu, 'Does the "Plan of Salvation" Make Disciples? Why Honor and Shame Are Essential for Christian Ministry', *Asian Missions Advance* (January 2016), 11–17.

őket, a tekintély visszaállítása pedig elősegíti a békét. A nyugati büntető igazságszolgáltatás megközelítése súlyosbítja a szegény problémáját azzal, hogy példát statuál az elkövetőn. Ugyanakkor a „visszaállító igazságszolgáltatás” gyakorlata a közösségbe való visszaintegrálódásra helyezi a hangsúlyt, és így talán hatékonyabb eszköze lehet a békítésnek egy szegény-érzékeny környezetben.¹¹

- **Fejlődés és támogatás.** A szegénységnek pont annyira része a társadalmi elszigeteltség és a szegény, mint az éhezés. Az ingyen alamizsna növeli a megaláztatást. A feltörekvő missziós paradigmák több megbecsüléssel közelítik meg a szegénységet. Az Üzlet mint Misszió (Business as Mission. BAM) méltóságot megőrző munkákat kínál.¹² A vagyonalapú közösségfejlesztés (Asset-based community development, ABCD) megerősíti az emberek veleszületett méltóságát azzal, hogy a saját eszközeikből indulnak ki. A hatékony fejlődés növeli az emberek társadalmi tőkét.
- **Partnerség.** A nyugati ember hasonlóan közelíti meg a szolgálatot, mint az üzleti szerződéseket (pl. egyetértési nyilatkozatok, meghatározott célok, aláírt megállapodások). Egy becsület-szegény környezetben ez a megközelítés összevart és sértő lehet, minimális partneri kapcsolatot feltételez. A pénzügyi kapcsolatoknak magában kell foglalniuk a pártfogolás dinamikáját – a tehetőseknek morális kötelessége nagylelkűen adakozni, a pártfogolt pedig nem anyagi jellegű forrásokkal viszonzozza ezt, mint a megbecsülés és a hűség. A pártfogolás rendszere felelősségteljesen használható egy királyság céljaihoz.¹³
- **Börtön szolgálat.** Dr. James Gilligan pszichiáter azt nyilatkozta „még nem láttam olyan komolyan erőszakos cselekedetet, amelyet nem a szegény és a megalázottság érzése, a tisztelet érzésének hiánya és a kigúnyoltság érzése váltott ki, és ami nem a hitelvesztés visszafordítására tett kísérletet mutatna.”¹⁴ A bűnözők szegényteljes számkivettként élnek a bűn elkövetése előtt és után is. A börtön szolgálatnak számolnia kell a szegénnyel az erőszak körforgásában.
- **Gyülekezet plántálás.** A legtöbb ember egy hívő rokonon vagy a keresztyén közösségen keresztül talál el Jézushoz. A becsület-szegény kultúrákban a kapcsolatok (jobban, mint a tények) befolyásolják a döntéseket az életben. Jézus követése azt jelenti, a hűségünk és rokoni kötelezettségeink áthelyeződnek Isten közösségébe. Az emberek érezhetően megtapasztalják Isten megbecsülését a gyülekezetben.

A becsület és a szegény pozitív irányba építheti a keresztyén misszió más területeit (pl. tanácsadás, etika, teológia oktatás, pásztor képzés, orvosi ellátás) és közönségét (pl. egyetemi hallgatók, menekültek, banda tagok, LMBTQ, muszlimok).

Konklúzió

Isten missziójának a része a megalázottak méltóságának visszaállítása. A becsület és szegény teológiai jelenségei elengedhetetlenek az evangélium és a keresztyén misszió szempontjából.

11 Howard Zehr, *The Little Book of Restorative Justice* (Intercourse, PA: GoodBooks, 2015).

12 Mats Tunehag, 'Business as Mission', *Lausanne Global Analysis* 2:5 (Nov 2013).

13 Editor's Note: See article by Phill Butler entitled 'Is Our Collaboration for the Kingdom Effective?' in the January 2017 issue of *Lausanne Global Analysis*.

14 James Gilligan, *Violence: Reflections on a National Epidemic* (New York: Vintage, 1997), 110.